

Film i Väst AB

YTTRANDE

Framtidens Filmpolitik

2015-06-15

Ds 2015:31

Kulturdepartementet
Drottninggatan 16
STOCKHOM

Remissvar Framtidens Filmpolitik (Ds 2015:31)

Film Väst koncentrerar sina synpunkter till de delar i departementsskrivelsen som rör produktion av film och spridning/cirkulation.

Film Väst har valt att strukturera remissvaret i: en sammanfattning av Film Västs centrala synpunkter på departementsskrivelsen; följt av en allmän/principiell del; en specifik del där framför allt förslagen i kapitel nio kommenteras; och en del med konkreta förslag på mål och bärande principer.

Sammanfattning av centrala synpunkter

Film Väst välkomnar en helstatlig filmpolitik. Filmen är en kultur- och konstform som når och angår så gott som alla invånare i Sverige. Filmen bör och ska ses som en självklar och väsentlig del av den statliga kultur- och mediepolitiken.

Den regionala erfarenheten visar på stora fördelar med ett starkare politiskt engagemang. De regionala satsningarna på film har tillväxt kraftigt under det senaste decenniet. 2015 satsar regionerna tillsammans över 150 miljoner kronor i filmproduktion. De regionala insatserna har under de senaste åren varit helt avgörande för svensk films utveckling och för att upprätthålla en acceptabel produktionsvolym.

Avsaknad av vision

Departementsskrivelsen kopplar de övergripande kulturpolitiska målen till filmpolitiken, men det saknas en tydlig och utmanande vision.

Departementsskrivelsens centrala kapitel nio vilar på svepande formuleringar om kvalitet, förnyelse och tillgänglighet parat med många inspel kring detaljer. Det saknas renodling. Staten är rimligen uppdragsgivare och styr genom mål och ramar inte genom detaljregleringar. Film Väst hade föredragit tydliga mätbara mål och prioriteringar, och att genomförandet lämnades åt SFI att utforma i form av handlingsplaner, regelverk och riktlinjer.

Otydlighet angående resurser

Departementsskrivelsen är otydlig om vilka resurser den nya filmpolitiken tänks arbeta med. Skrivelsen föreslår införande av flera nya stödformer. Om inte resurserna för den nationella filmpolitiken blir avsevärt större än idag måste de medel som finns omfördelas. Avsaknaden av tydliga mål i skrivelsen ger avsaknad av tydliga prioriteringar i ett eventuellt omfördelningsarbete. Det finns en risk för ytterligare fragmentisering av filmpolitiken.

Public Service och Kommersiella TV-kanaler

Hela eller delar av SVT:s medel för svensk filmproduktion ska inte hanteras av SFI. Det är viktigt att SVT och TV4 ges ett förstärkt åtagande för svensk film, men lika viktigt att det är självständig parter som bidrar till dynamiken i svenskt film.

Nationellt och regionalt samspel

Samspelet mellan nationell och regional nivå beskrivs knappt alls och inskränks till talang- och filmkommissionärsverksamhet. Om det övergripande är den kulturpolitik och de kulturpolitiska mål som styr andra områden så bör filmen integreras i de modeller som gäller för andra kultur- och konstformer. Film Väst vill se ett utvecklat och kraftigt utbyggt samarbete/samspel mellan nationell och regional nivå kring filmpolitiken i sin helhet. Ett sådant samspel är centralt för att föra svensk film framåt: konstnärligt och publikt, nationellt och internationellt. Departementsskrivelsen är tyvärr gammeldags centralistisk och huvudstadsorienterad.

Framtidsbilden av svensk film

Skrivelsen tecknar en allt för ljus bild av svensk film. De åtgärder som föreslås är inte offensiva nog för att förbättra svensk films nationella och internationella ställning.

Film Väst efterlyser tydliga mål och prioriteringar. En möjlig mission för svensk film skulle kunna vara:

”Svensk film ska på hemmaplan uppfattas som den angelägna konst- och kulturformen. Svensk film ska roa, oro, beröra, engagera och uppröra medborgarna. Den ska utgöra grund för reflektion, samtal och livliga diskussioner.

Svensk film ska brett uppfattas som den mest angelägna och konstnärligt intressanta i Europa/Världen. Svensk film ska ha en stor spridning globalt. Svensk film ska placera Sverige på de många världsmedborgarnas mentala karta över den värld vi lever i och delar.”

Den övergripande riktningen i filmpolitiken bygger på att främja en svensk filmproduktion av hög kvalitet och hög attraktionskraft, såväl nationellt som internationellt, samt att underhålla och utveckla en stark och dynamisk filmbransch. Svensk film ska präglas av både kontinuitet och förnyelse.

Möjliga mål för den nationella filmpolitiken på filmproduktionens område skulle kunna vara:

Svensk film ska nå och angå så gott som alla invånare i Sverige och vara den svenska publikens första val.

Sverige ska uppfattas som ett ledande filmland i Europa i kraft av den svenska filmens konstnärliga kvalitet och publika angelägenhetsgrad – svensk film ska vara väl representerad vid filmens mest centrala mötesplatser, någon svensk långfilm ska varje år väljas till huvudtävlan i Berlin och/eller Cannes.

Svensk filmbransch ska vara självständig, kompetent, kreativ och innovativ, cykliska förhållandens ska kunna hanteras.

Förslag till uppdaterad och moderniserad kvalitetsdefinition

Det bärande horisontella perspektivet i filmpolitiken bör vara en bredd i berättarperspektiven: kön, klass, etnicitet, ålder, geografi, sexuell läggning och funktionsvariation.

Film Väst efterlyser en uppdaterad och moderniserad kvalitetsdefinition. Om man vill fortsätta med begreppet värdefull film måste det ges djup. Värdefull kan förstås ur många olika synpunkter. Ett sätt skulle vara att definiera värdefull ur professionell, publik och institutionell synvinkel.

Den nya statliga filmpolitiken måste tillförsäkra produktionen av kvalitativ konstnärligt och/eller publikt intressant gestaltad och dokumentär film avsevärt mycket större resurser än de nuvarande om svensk film ska kunna behålla och utveckla sin position i Sverige och internationellt.

Det bör finnas ett begränsat antal stöd:

- ett förhandsstöd som bygger på hög konstnärlig kvalitet och publikt genomslag;
- ett marknadsstöd som bygger på brukarkvalitet och stor publik potential;
- ett moderniserat efterhandsstöd (PRS);
- och ett lanserings- och distributionsstöd till den enskilda filmen som möjliggör en flexibel och anpassad cirkulation som maximerar filmens totala publika genomslag.

Det är viktigt att det görs satsningar på talangutveckling, experiment och innovationer som utforskar skärningsområden till andra kultur- och medieformer. En modernare variant av New Danish Screen kan vara en utgångspunkt.

Vikten av samspel producent, manusförfattare och regissör

Film Väst vill starkt understryka vikten av att *projektutveckling som handlar om långfilm och TV-drama* bygger på triangeln producent, manusförfattare och regissör. Hela det internationella filmlandskapet är uppbyggt på produktionsbolaget som central aktör. Långfilm och TV-drama låter sig inte göras utan ett produktionsbolag. I det moderna film- och TV-landskapet har producentens roll definierats om. Den kreativa producenten (inte den finansierande och genomförande) står i fokus.

Betydelsen av starka aktörer och kontinuitet

Starka bolag och kreatörer som återkommande ges möjlighet att göra film är centrala faktorer för att stärka publika, konstnärliga och institutionella kvaliteter. SFI, regionala produktionscentrum, SVT, TV4 och andra centrala aktörer måste våga välja på ett sådant sätt att kontinuitet skapas. Det är enkelt att empiriskt belägga att bolag med kontinuitet är de som levererar såväl konstnärligt som publikt framgångsrika filmer. Det gäller både i Sverige och utomlands.

Moms

I skrivelsen poängteras att filmpolitiken ska vara teknik- och fönsterneutral. Förslaget om ny finansieringsform baseras på en höjning av momsen på biobesök från sex till 25 procent. Film Väst menar principiellt att film ska beskattas som annan kultur och ha samma moms-sats som till exempel teater, opera och dans. Alltså sex procent. Film borde lika lite som andra konst- och kulturformer få finansiering beroende på konsumtion. Film ska finansieras efter sina behov och inte efter ett momsutrymme för biografgående.

Om regering och riskdag ändå väljer att gå vidare med en momshöjning vill Film Väst framhålla att finansiering inte bara kan ta hänsyn till den höjda momsens på biobesök eftersom det helt går emot intentionen med en ny teknik- och fönsterneutral filmpolitik. Baserat på ett genomsnitt för de senaste fem åren skulle den ökade biomomsen ge en *ökad* intäkt till staten på drygt 250 miljoner kronor från biograferna. Den totala momsintäkten från exploateringen av svensk film i olika fönster är flerfaldigt högre.

Allmänna och principiella synpunkter

Film Väst välkomnar en helstatlig filmpolitik. Regionala produktionscentrum har sedan femton år tillbaka förespråkat just detta. Filmen är en kultur- och konstform som når och angår så gott som alla invånare i Sverige. Filmen bör och ska ses som en självklar och väsentlig del av den statliga kultur- och mediepolitiken. Offensiva offentliga insatser i svensk filmproduktion (och distribution/cirkulation av den samma) är nödvändiga om svensk film ska vara den svenska publikens första val.

Produktion av all typ av lång-, kort- och dokumentärfilm kräver offentliga insatser. Det gäller i så gott som alla länder runt om i världen, också i USA där 47 delstater har större subventionsprogram för filmproduktion.

Filmavtalet har varit en minsta gemensamma nämnarens filmpolitik och skapat ett politiskt underskott. Riksdagen och kulturutskottet har inte behövt diskutera filmpolitiken löpande. Filmen har inte fått den plats den förtjänar i den nationella kulturpolitiken.

Regionala satsningar avgörande för svensk films utveckling

Den regionala erfarenheten visar på stora fördelar med ett starkare politiskt engagemang. De regionala satsningarna på film har tillväxt kraftigt under det senaste decenniet. 2015 satsar regionerna tillsammans över 150 miljoner kronor i filmproduktion. Totalt omsätter de regionala filmsatsningarna cirka 250 miljoner kronor. De regionala insatserna har under de senaste åren varit helt avgörande för svensk films utveckling och för att upprätthålla en acceptabel produktionsvolym.

Departementsskrivelsen motiverar det statliga engagemanget i filmen och kopplar de övergripande kulturpolitiska målen till filmpolitiken. Gott så, men det saknas en tydlig och utmanande vision och en klar inriktning av det slag som fanns i det senaste filmavtalet.

Avsaknad av mätbara mål och prioriteringar

Departementsskrivelsens centrala kapitel nio vilar på svepande formuleringar om kvalitet, förnyelse och tillgänglighet parat med onödiga inspel kring detaljer. Det saknas renodling. Staten är rimligen uppdragsgivare och styr genom mål och ramar inte genom detaljregleringar. I departementsskrivelsen är det ont om mål, men mycket gott om detaljerade anvisningar.

Film Väst hade föredragit tydliga mätbara mål och prioriteringar, och att genomförandet lämnades åt SFI att utforma i form av handlingsplaner, regelverk och riktlinjer. Så gott som all offentlig filmpolitik, nationell och regional, vilar på tre ben (tre kvaliteter): konstnärlig, publik och institutionell – se exempelvis norska ”En fremtidsrettet filmpolitik” eller det danska beslutet om nytt ”filmavtal”. Det krävs större tydlighet i den nationella filmpolitiken

vad gäller konstnärlig kvalitet, publikt genomslag, och underhåll och utveckling av filmens infrastruktur och en innovativ bransch.

Departementsskrivelsen är otydlig om vilka resurser den nya filmpolitiken tänks arbeta med. Vilket anslag kommer Svenska Filminstitutet (SFI) att få för att effektuera den nationella filmpolitiken? Skrivelsen föreslår införande av flera nya stödformer. Om inte resurserna för den nationella filmpolitiken blir avsevärt större än idag måste medlen omfördelas. Avsaknaden av tydliga mål i skrivelsen ger avsaknad av tydliga prioriteringar i ett eventuellt omfördelningsarbete. Glappet mellan den luftiga "visionen" och skrivelsens detaljregleringar och förslag kan på ett negativt sätt komma att bidra till ytterligare fragmentisering av filmpolitiken. Den statliga filmpolitiken riskerar att snabbt bli obsolet och icke funktionell.

Hela eller delar av SVT:s medel för svensk film ska inte hanteras av SFI. Det är viktigt att SVT och TV4 ges ett förstärkt åtagande för svensk film, men lika viktigt att det är självständig parter som bidrar till dynamiken i svenskt film.

Man får känslan att departementsskrivelsen försöker tillfredsställa olika intressenters hjärte- och principfrågor. På det sättet reproduceras ett av de bärande problemen med den gamla modellen (filmavtalet) in i en ny statliga filmpolitik: något litet till alla, men brist på helhetstänk.

Analys av framtida påverkan av film saknas

En lång rad internationella studier konstaterar att konsumenten är drottning/kung i det nya filmlandskap som vuxit fram. Film kan ses när som helst och var som helst. Utbudet är oändligt. Den insikten beaktas nästan inte alls i departementsskrivelsen. Man har lagt ner ett gediget arbete på att beskriva hur filmen fungerar i dagsläget, men i mindre grad ägnat sig åt vad som kommer att påverka filmen i framtiden.

Nationellt och regionalt samspel måste lyftas fram

Samspelet mellan nationell och regional nivå beskrivs påvert och inskränks till talang och filmkommissionärsverksamhet. Om nu det övergripande är den kulturpolitik och de kulturpolitiska mål som styr andra områden så bör filmen helt integreras i de modeller som gäller för andra kultur- och konstformer. Film Väst vill se ett utvecklat och kraftigt utbyggt samarbete/samspel mellan nationell och regional nivå. Det bör vara självklart att SFI samspelar med regionala produktionscentrum i alla frågor som rör produktion och med regionala resurscentrum i alla frågor som rör filmfrämjande och filmarv – kort sagt ett formellt och organiserat samarbete kring filmpolitiken i sin helhet. Ett sådant samspel är centralt för att föra svensk film framåt: konstnärligt och publikt, nationellt och internationellt. Regionala produktionscentrum är en förutsättning för svensk filmproduktion, regional filmverksamhet i sin helhet en förutsättning för det filmkulturella arbetet i hela landet. Departementsskrivelsen är tyvärr gammeldags centralistisk och huvudstadsorienterad.

Specifika synpunkter

Skrivelsen tecknar en allt för ljus bild av svensk film. De åtgärder som föreslås är inte offensiva nog för att förbättra svensk films nationella och internationella ställning. Skrivelsen andas i allt för hög grad att allt är bra som det är.

Svensk films marknadsandel på den svenska marknaden kommer enligt i princip samtliga kvalificerade bedömare att sjunka kraftigt under 2015 och 2016 och nå historiskt sett mycket låga nivåer. Svensk lång spelfilm hade ett internationellt framgångsrikt 2014, men man får gå tillbaka femton år i tiden för att hitta en svensk film i huvudtävlan i Cannes och sex år för att hitta en svensk film i huvudtävlan i Berlin. Dansk och norsk långfilm har varit betydligt mer framgångsrik och uppmärksammas än den svenska de senaste åren.

Svensk film har inte nått de mål som angavs i det senaste filmavtalet. Det borde leda till eftertanke och reflektion.

- Vad krävs för att svensk film ska återerövra sin position på den internationella filmscenen?
- Vad krävs för att svensk film ska vara mer framgångsrik än exempelvis dansk film på hemmamarknaden och därmed aktivt motverka den amerikanska studiofilmens dominans?

Ovan redovisar Film Väst sina generella synpunkter kring avsaknaden av tillräckligt tydliga mål och prioriteringar. Skrivelsens fokus på detaljerade förslag och anvisningar gör det nödvändigt att kommentera dessa. Det är dock viktigt att i läsningen hålla i minne att Film Väst förespråkar tydliga mätbara mål och att uppdraget sedan ges åt SFI att skapa effektivast möjliga stödsystem för att nå maximal målfyllelse.

Sida 85 f

En flykting korsar sitt spår. Den svenska filmpolitiken ändrar allt som oftast upp i formuleringar och tankar från "den gamla goda tiden". Det pratas om värdefull film och man vårdar ömt Harry Scheins mer än 50 år gamla kvalitetsbegrepp.

Om man vill fortsätta med begreppet värdefull film måste det ges djup. Värdefull kan förstås ur många olika synpunkter. Ett sätt skulle vara att definiera värdefull ur professionell, publik och institutionell synvinkel.

Vad är värdefullt ur brukarens (publikens) synvinkel? Vad är angeläget och originellt ur brukarnas perspektiv? Vad identifierar sig brukaren med och i? Vad väljer brukaren att se och varför? Var väljer brukaren att se olika typer av innehåll? Film Väst menar att det är viktigt att reflektera kring publik kvalitet – inte minst om man delar uppfattningen att det av många politiska och specifikt kulturpolitiska skäl är angeläget att svensk film ska ha en stark ställning på hemmaplan. Svensk film ska nå och angå så gott som alla invånare i landet. Svensk film ska vara den svenska publikens första val.

Värdefull film kan också förstås "professionellt". Värdefull definieras då av professionen och de professionella "tyckarna". Den professionella blicken och analysförmågan är ofta avgörande för om en svensk film ska bli och vara synlig på den internationella marknaden. De stora internationella filmfestivalernas urvalsgrupper, samma festivalers jurygrupper, prestigefyllda recensenter, mediernas bedömningar och filmens alla akademier utgör basen i den professionella bedömningen av en films kvalitet. Om en film synliggörs genom profess-

ionella bedömningar/omdömen öppnas den internationella marknaden och filmen ges en möjlighet att nå en specialiserad och specialintresserad publik långt bortanför nationalstatens gränser. Svensk films ställning både nationellt och internationellt är beroende av internationell synlighet och genomslag. Det är inte många danskar som väljer att se en Lars von Trier film, men han har alltid en miljonpublik (bio) som ser hans filmer internationellt. Trier har trots det begränsade genomslaget på hemmaplan haft en avgörande betydelse för varumärket dansk film både nationellt och internationellt.

Värdefull film kan förstås institutionellt. Ett filmprojekt kan utveckla en värdefull talang, eller värdefulla kunskaper och kompetenser som är nödvändiga för svensk films fortsatta utveckling. För att högkvalitativ film ska kunna göras krävs starka välfungerande produktionsbolag med kontinuitet – en institutionell kvalitet. Det offentliga kan i den institutionella kvaliteten också inrymma jämställdhet, mångfald, ungdomars insteg på arbetsmarknaden och andra centrala aspekter.

Olika konstformer ger oss möjlighet att identifiera oss med dem vi är och inte är. Man kan bli och vara, man kan inspireras och reflektera långt bortanför sig själv. Kanske är identitet och identifikation viktiga aspekter i ett utvecklat kvalitetsbegrepp. En mångfald i berättarperspektiven kön, klass, etnicitet, ålder, sexuell läggning, funktionsvariation och land/stad är central både för denna aspekt och flera av perspektiven ovan.

Sidan 87 f

Film Väst delar uppfattningen om vikten av utveckling. I det nuvarande svenska filmlandskapet finns det relativt sett gott om utvecklingsmedel. SFI har avsevärt ökat sina insatser för utveckling. Film Väst satsade förra året 10 miljoner kronor i projektutveckling. Filmpool Nord och Film i Skåne har under många år gjort offensiva insatser för projektutveckling. För att det samlade utvecklingsinsatserna ska ge så stor positiv effekt som möjligt är det viktigt att de koncentreras till färre projekt än idag.

Det behövs ett kraftigt utbyggt filmstöd på nationell nivå. För Film Väst är detta prioritet ett. Marknaden investerar i genomsnitt 100 miljoner kronor mindre per år i svensk filmproduktion. En ytterlig ökad satsning på utveckling är välkommen, men kan inte inkräkta på de redan allt för små resurser som finns för filmproduktion i det nationella systemet.

Det är viktigt att det görs satsningar på talangutveckling, experiment och innovationer som utforskar skärningsområden till andra kultur- och medieformer. En modernare variant av New Danish Screen kan vara en utgångspunkt. Moving Sweden bör avvecklas och ersättas av ett nytt initiativ som fokuserar på talangutveckling, innovation och experiment, men som inte klavbinds av formatkrav.

Film Väst vill starkt understryka vikten av att *projektutveckling som handlar om långfilm och TV-drama* bygger på triangeln producent, manusförfattare och regissör. Hela det internationella filmlandskapet är uppbyggt på produktionsbolaget som central aktör. Långfilm och TV-drama låter sig inte göras utan ett produktionsbolag. I det moderna film- och TV-landskapet har producentens roll definierats om. Den kreativa producenten (inte den finansierande och genomförande) står i fokus. Den kreativa producenten vill vara med i utvecklingen från start och är ofta den som initierar ett projekt. Filmvärlden består inte längre av produktionsbolag som passivt väntar på att spännande idéer ska rassla in i mailboksen eller att den lysande auteuren ska knacka på kontorsdörren. Film Väst menar att det ska vara ett krav

för projektutveckling av långfilm och TV-drama att ett produktionsbolag finns kopplat till projektet.

Sidan 88f

Film Väst är en stark förespråkare av kontinuitet för produktionsbolag och kreatörer. Starka bolag och kreatörer som återkommande ges möjlighet att göra film är centrala faktorer för att stärka publika, konstnärliga och institutionella kvaliteter. SFI, regionala produktionscentrum, SVT, TV4 och andra centrala aktörer måste våga välja på ett sådant sätt att kontinuitet skapas. Det är enkelt att empiriskt belägga att bolag (i Sverige och världen) med kontinuitet är de som levererar såväl konstnärligt som publikt framgångsrika filmer. För att inte få en för cementerad struktur är det viktigt att utvecklings- och talangsatsningar banar väg för vitalitet, innovation och att öppna dörrar för nya aktörer.

Ett grundläggande problem i dagens filmfinansiering är inte att man försäljer rättigheter (som man inte redan försålde tidigare) utan att man inte har några rättigheter att försälja som någon part vågar tro har ett värde. Mängden distributionsmedel som satsas i svensk och europeisk film har sjunkit kraftigt de senaste åren. Den analys som skrivelsen bygger sitt resonemang på är felaktig.

Svenska och europeiska produktionsbolags primära inkomst uppstår i genomförandet av produktionen. Villkoren för intjäning i produktion måste vara transparenta och rättvisa. Det finns idag stora svenska bolag som opererar med marginaler till upp till 30 % av den totala budgeten. Det är rimligt att det finns en god marginal i produktionen för att möjliggöra konsolidering, uppbyggnad och utveckling i bolagen, men den kan inte vara så stor som 30 %. Här krävs en överenskommelse mellan de centrala finansörerna av svensk film och de övriga delarna av branschen.

Det är viktigt att det fortsatt finns stöd för produktionsbolag. Film Väst har inget att invända mot att stödet baseras och motiveras utifrån tidigare konstnärliga och publika framgångar – ett system som har likheter med och kan vara en blandning av existerande system i Frankrike och Tyskland.

Sidan 89f

Film Västs principiella uppfattning är att samspelet mellan nationell och regional nivå inte kan inskränka sig till talangutveckling. Talangutveckling är bara en del i ett mer omfattande samarbete mellan nationell och regional nivå.

Film Väst har svårt att se varför en särskild stödform för att stimulera företag att ta emot praktikanter på nationell nivå skulle övervägas. De medel som skulle allokeras en sådan stödform bör istället gå till att bygga ut produktionsstödet.

Sidan 91f

Film Väst delar synpunkterna om vem som kan erhålla stöd. Det är rimligt att bolaget och inte individen sätts i fokus och att det är "totaliteten" som bedöms. Det är dock mycket svårt att se att det inte ska vara SFI som ges mandat att i samråd med branschen definiera grundvillkoren för vem som kan erhålla stöd.

Sidan 92f

Givet att man eftersträvar att filmpolitikens grundprinciper ska vara långsiktigt hållbara bör man vara försiktig med att definiera vilka filmformer som kan få stöd. Det är mer centralt att referera till begrepp som gestaltad, dokumentärt och gemensam upplevelse, samt till de olika kvaliteterna som Film Väst redogör för ovan.

I den nära framtiden bör merparten av resurserna satsas på lång gestaltad produktion som kan distribueras i alla fönster och på alla plattformar. Stort fokus bör också ges kreativ dokumentär som lämpar sig för spridning i alla fönster och på alla plattformar. Biograffönstret behåller på så sätt sin centrala ställning.

Film Väst delar bedömningen om att SFI ständigt bör ompröva sin modell för beslut om förhandsstöd och välkomnar den utvärdering som ska göras av det nuvarande konsulentsystemet. Det är viktigt att det finns en tydlig instruktion kopplad till mål för dem som ska fatta beslut om de nationella stödmedlen. Beslutsfattarna på SFI har en avgörande betydelse för hur väl svensk filmpolitik ska falla ut.

Sidan 94f

Film Väst delar uppfattningen om att det bör finnas ett särskilt marknadsstöd, men förstår inte vad det har att göra med flaggskeppsfilmer (tent pole). Det är två helt olika stöd som krävs och avses. Det första handlar om att skapa ett stödssystem för att stimulera produktionen av publika kvalitetsfilmer primärt tänkta för den inhemska marknaden. Den andra handlar om att möjliggöra produktionen av svenska prestigeprojekt (mycket hög budget och i alla aspekter excellent kvalitet) som kan resa i världen. Sverige bör idealt sett ha ett marknadsstödssystem (gärna byggd på dansk modell) och en särskild prioritet inom förhandsstödet för att möjliggöra att minst ett svenskt flaggskepp kan sätta segel varje år. Det senare stödet bör uppgå till minimum 20 miljoner kronor per film.

Film Väst delar inte uppfattningen att marknadsstödet ska vara upphängt i hur hög grad PRS systemet nyttjas. PRS-systemet måste kalibreras och beräknas på ett sådant sätt att det är långsiktigt hållbart. Ett marknadsstöd där publiken och populärkulturell referens (brukarperspektiv) sätts i fokus är ett nödvändigt komplement till ett system som har ett tydligare fokus på konstnärlig kvalitet.

Sidan 95f

Film Väst delar uppfattningen att PRS-systemet bör ge gynnsammare regler för barn- och ungdomsfilm.

Film Väst delar däremot inte uppfattningen att filmer baserade på originalmanus ska ges särskild prioritet i PRS-systemet. Det finns inga som helst belägg för att originalmanus i sig skulle garantera mer originella och angelägna filmer vare sig för brukarna eller de professionella bedömarna. Det finns mycket gott om exempel både från svensk och internationell filmhistoria där adaptationer har blivit originella, utmanande och nyskapande filmer. Och det finns lika gott om exempel på bedövande tråkiga konventionella filmer baserade på ett originalmanus.

Definitionen av ett originalmanus är inte en enkel sak. Många av dagens filmer bygger på en känd företeelse (karaktär/person/händelse), men kan inte klassificeras som en adaptation.

Film Väst menar att det är kontraproduktivt att låta produktionsstödet tillgodoräknas produktionsbolaget som ägarkapital. Svensk lång spelfilm kräver så gott som alltid internationell medfinansiering för att kunna realiserats. Grundregeln i Europa är att stödet tillfaller filmen (kulturprodukten) och att offentliga stöd av samtliga parter i finansieringen hanteras som just det. Det finns däremot länder (exempelvis Danmark) där branschens olika aktörer kommit överens om att produktionsbolaget först får återta sitt eget satsade kapital innan övriga samproducenter delar på intäkterna. Film Väst har samproducerat över 200 internationella långfilmer och arbetat med så gott som alla länder i Europa. Film Väst känner inte till något annat land som låter produktionsstödet tillfalla produktionsbolaget som dess ägarkapital.

Ett stödsystem som ger produktionsstödet till huvudproducenten som ägarkapital riskerar att ytterligare minska privata aktörers (huvudsakligen distributörer och specialiserade riskkapitalbolag) vilja att investera i ett projekt eller skapa en modell där sidoöverenskommelser och handel med ägarandelar blir legio. Det stärker inte produktionsbolagens ställning på lång sikt. Det finns andra modeller att pröva: intäktskorridorer som accepteras av alla parter; utbyggd prioritet i PRS-systemet; och rättvisa och likvärdiga ersättningar för genomförande av produktionen är några av dessa.

PRS-stödet ger de facto prioritet till produktionsbolagen och andra privata investorer. Film Väst har ingen andel av de intäkter som uppstår eller kan tänkas uppstå genom PRS. Film Väst menar att de regler som gäller för regionala produktionscentrum avseende PRS också ska gälla public service.

Film Väst ser ingen anledning att ge särskilt stöd till animerad film för vuxna. Sverige har inget riktat stöd för animerad film. Det krävs en mycket stor nationell satsning på animation om det ska produceras mer animation för barn och vuxna i Sverige. Departementsskrivelsen aktualiserar ingen sådan satsning.

Sidan 97f

Västra Götaland är det enda län/den enda region som har en mer omfattande volym av inkommande produktion i Norden. Varje år förlägger ett trettiotal internationella långfilmer (och TV-dramaserier) produktion till länet. Film Väst samproducerar och investerar i två tredjedelar av dessa. De senaste åren har filmer som: "Hämnden" (Oscarsvinnare), "Melancholia" (flerfaldig European Film Award vinnare, pris i Cannes), "A Royal Affair" (Oscarsnominerad, Berlinvinnare), "Jakten" (pris i Cannes och European Film Award, Oscarsnominerad), Kon Tiki (Oscarsnominerad), "The Woman in Black" (global publiksuccé) och "White God"/"Revolten" (Un Certain Regard vinnare) haft produktion förlagd till Västra Götaland och samproducerats av Film Väst.

Produktionsrabatter är nödvändigt om Sverige ska kunna få ett större inflöde av produktion och förhindra att en ökad del av svensk film- och TV-dramaproduktion förläggs till länder som har just sådana system. Irland, Storbritannien, Holland, Belgien, Frankrike, Island och Tyskland är länder i vår närhet som har någon form av "incentive". Den norska regeringen har föreslagit att införa ett liknande system. Film Väst menar att en utredning omedelbart

bör tillsättas om hur ett liknande system kan skapas i Sverige. Ett produktionsrabattssystem för inhemsk och inkommande produktion borde kunna ligga inom näringspolitiken eller finanspolitikens ram. Film Väst bifogar den utredning som regionala produktionscentrum med medverkan av Film- och TV-producenterna låtit göra.

Film Väst ser inte stöd till regional filmkommissionsverksamhet som något som hör hemma i en svensk filmpolitik på kulturpolitikens grund. Norge, Danmark och en lång rad europeiska länder ger stöd till sina regionala filmfonder (se exempelvis norska "En fremtidsrettet filmpolitik" och det nya danska "filmavtalet"). Det ses om en viktig markering och stimulans, samt som en grund för ett aktivt samspel. I så gott som alla nord- och västeuropeiska länder är man medveten om den regionala filmfinansieringens betydelse för att upprätthålla kvaliteten och nivån. Det borde också vara självklart i Sverige.

Film Väst har sedan femton år tillbaka drivit ett aktivt arbete för att stärka sitt eget och samverkande produktionsbolags internationella nätverk. Stora utbytesprogram med Tyskland, Storbritannien och senast independentsektorn i USA har genomförts med gott resultat. I samtliga fall har långsiktiga samarbeten skapats och en lång rad samproduktioner blivit resultatet. Svensk films finansieringsbas har breddats.

Sidan 98ff

Film Väst ser positivt på att det införs ett lanserings- och distributionsstöd som ges till den specifika filmen och hanteras av huvudproducenten. I flera länder i vår omvärld kan vi idag se goda exempel på filmer där distributionen hanteras av producenterna. Man anlitar nödvändig expertis och sluter separata avtal med biografägare, VOD tjänster och andra aktörer som kan bidra till bästa möjliga cirkulation för filmen. Ett samlat lanserings- och distributionsstöd skulle på ett bra sätt kunna bidra till att maximera varje films publika utfall, ge större flexibilitet i hur man sprider filmen och motverka kontraproduktiva låsningar av fönstertider.

Departementsskrivelsen resonerar kring ett antal stöd som ska råda bot på allt från instängning till att korta tiden mellan olika fönster. Film Väst menar att i sak kan man nöja sig med ett stöd – det ovanstående.

Sidan 104ff

Departementsskrivelsen konstaterar helt korrekt att finansiering av film och TV-drama i ökad grad är internationell. Internationaliseringen drivs av marknadens utveckling, men skapar också möjligheter till större och bättre cirkulation och spännande kreativa samarbeten. Internationaliseringen låter sig inte långsiktigt institutionaliseras. Dagens och framtidens spännande svenska bolag och kreatörer bygger sina internationella nätverk på ett helt annat sätt än gårdagens. Man går på tvärs över kontinent- och språkgränser. Norden är på inget sätt en given utgångspunkt.

Skrivelsen förhåller sig trogen sitt centralistiska perspektiv och undviker nogsamt det mycket omfattande arbete som gjorts på regional nivå kring internationellt samarbete (se ovan). Film Väst och Västra Götalandsregionen har möjliggjort att flera av de stora europeiska kompe-

tensutvecklingsprogrammen förlagt work shops till Sverige (ACE, EAVE, Sources 2, Eurodoc) med särskilda delar av programmen avsedda för svenska produktionsbolag och kreatörer.

Film Väst ser det som angeläget att SFI förfogar över medel som på ett flexibelt sätt kan användas för att stimulera internationella samarbeten och utbyten. Film Väst ser det inte som angeläget att ytterligare medel låses upp i fast bidragsgivning till bestämda organisationer och nätverk. Med det inte sagt att Sverige ska minska sitt engagemang i Nordisk Film- och TV-fond, Eurimage och Creative Europe.

Övrigt

Film Väst ser positivt på de råd som tänks inrättas för att möjliggöra samspel mellan bransch och SFI. Det är mycket viktigt att beakta de regionala aspekterna när råden sätts samman. Ledamöterna ska självklart komma från hela landet. Råden måste ges en tydlig ställning och roll. Man kan med fördel studera den roll och de uppgifter som råden har i den danska filmpolitiken och i förhållande till Danska Filminstitutet.

Råden bör spegla all delar av branschen (finansiärer, producenter, upphovspersoner, distributörer och visare).

Förslag

Finansiering

Departementsskrivelsen anger inte vilka resurser den svenska filmpolitiken tänks ha i framtiden. Hur stora resurserna är har av självklara skäl en avgörande betydelse för vilka mål och ambitioner som filmpolitiken på nationell nivå kan ha. Film Väst menar att den nationella filmpolitiken bör tillföras i storleksordningen 100 miljoner kronor mer per år (filmavtalet plus det direkta statliga anslaget till SFI) för att svensk filmpolitik ska kunna bedrivas med någon kraft. Om en mer offensiv satsning ska göras på filmen bör filmpolitiken tillföras minimum 200 miljoner kronor årligen.

Moms

I skrivelsen poängteras att filmpolitiken ska vara teknik- och fönsterneutral. Förslaget om ny finansieringsform baseras på en höjning av momsen på biobesök från sex till 25 procent. Film Väst menar principiellt att film ska beskattas som annan kultur och ha samma moms-sats som till exempel teater, opera och dans. Alltså sex procent. Film borde lika lite som andra konst- och kulturformer få finansiering beroende på konsumtion. Film ska finansieras efter sina behov och inte efter ett momsutrymme för biografgående.

Om regering och riskdag ändå väljer att gå vidare med en momshöjning vill Film Väst framhålla att finansiering ändå inte bara kan ta hänsyn till den höjda momsen på biobesök eftersom det helt går emot intentionen med en ny teknik- och fönsterneutral filmpolitik. Baserat på ett genomsnitt för de senaste fem åren skulle den ökade biomomsen ge en *ökad* intäkt till staten på drygt 250 miljoner kronor från biograferna. Den totala momsintäkten från exploateringen av svensk film i olika fönster är flerfaldigt högre.

Film Väst har som framgår ovan den principiella uppfattningen att politiken anger riktningen och prioriteringarna, men lämnar åt SFI att skapa nödvändig organisation och stödformer för att garantera maximal måluppfyllelse. Målen kan om man så vill förses med indikatorer som förändras över tid, allt beroende på hur staten vill prioritera inom filmpolitikens ram.

Uppdaterad omvärldsanalys

Film Väst menar att svensk filmpolitik bör bygga på en ständigt uppdaterad omvärldskunskap och analys och relatera till filmpolitikens stora internationella frågor:

- vad ska omfattas av begreppet film?
- vad ska det offentliga stödja?
- hur bygger vi en långsiktigt hållbar struktur för filmproduktion?
- hur maximeras cirkulationen och publiken nationellt och internationellt?

Filmpolitiken måste följa medieutvecklingen och inte begränsas till distributionsätt.

Fungerande samspel nationellt och regionalt

En välfungerande nationell filmpolitik förutsätter ett aktivt samspel mellan nationell och regional nivå. De regionala satsningarna är en förutsättning för svensk films utveckling och position. Samspelet ska omfatta hela filmpolitiken och inte begränsas till några få områden. Film är en central konst- och kulturform. Så gott som alla människor i Sverige och allt fler globalt har en relation till film och relaterar till film.

De motiv för filmpolitiken som anges i departementsskrivelsen äger stor giltighet. Filmen ska ses som en central del av kulturpolitiken – en del med unik räckvidd. Filmen har förmågan att nå och angå de allra flesta invånare i Sverige.

Förslag till uppdrag/mission

Ett övergripande uppdrag/mission för den nationella filmpolitiken skulle kunna ta sin utgångspunkt i:

”Svensk film ska på hemmaplan uppfattas som den angelägna konst- och kulturformen. Svensk film ska roa, oro, beröra, engagera och uppröra medborgarna. Den ska utgöra grund för reflektion, samtal och livliga diskussioner.

Svensk film ska brett uppfattas som den mest angelägna och konstnärligt intressanta i Europa/Världen. Svensk film ska ha en stor spridning globalt. Svensk film ska placera Sverige på de många världsmedborgarnas mentala karta över den värld vi lever i och delar.”

Film Väst anser att målen i omstöpt och koncentrerad form i det gällande filmavtalet fortfarande är relevanta och även i framtiden bör vara riktmärken för filmpolitiken:

Den övergripande riktningen i filmpolitiken bygger på att främja en svensk filmproduktion av hög kvalitet och hög attraktionskraft, såväl nationellt som internationellt, samt att underhålla och utveckla en stark och dynamisk filmbransch. Svensk film ska präglas av både kontinuitet och förnyelse.

Förslag till mål

Svensk film ska nå och angå så gott som alla invånare i Sverige och vara den svenska publikens första val.

Sverige ska uppfattas som ett ledande filmland i Europa i kraft av den svenska filmens konstnärliga kvalitet och publika angelägenhetsgrad – svensk film ska vara väl representerad vid filmens mest centrala mötesplatser, någon svensk film ska varje år väljas till huvudtävlan i Berlin och/eller Cannes.

Svensk filmbransch ska vara självständig, kompetent, kreativ och innovativ, cykliska förhållandens ska kunna hanteras.

Det bärande horisontella perspektivet i filmpolitiken bör vara en bredd i berättarperspektiven: kön, klass, etnicitet, ålder, geografi, sexuell läggning och funktionsvariation.

Film Väst (Film i Väst AB)

Film Väst är ett av Västra Götalandsregionen helägt bolag. Film Västs verksamhet ska ge nationell och internationell lyskraft till Västra Götaland. Uppdraget från regionen 2015 till 2017 är upphängt i tre mål:

- Film Väst har stärkt Västra Götalands position som en ledande europeisk film- och TV-region
- Film Västs samproduktioner når och angår de flesta invånare i Västra Götaland
- Film i Väst tar ett samlat ansvar för att utveckla högkvalitativ och konkurrenskraftig film- och TV-produktion i Västra Götaland.

Till varje mål finns ett handfull indikatorer kopplade som fyller målen med innehåll och tydligt kopplar dem till all filmpolitiks grundpelare: filmkonsten, publiken och "branschen".

Film Väst investerar årligen cirka 90 miljoner kronor i produktionen av långfilm, kortfilm, dokumentärfilm och TV-drama. Film Väst är en av Europas tre framgångsrikaste regionala filmverksamheter i kraft av konstnärliga och publika framgångar.

Film Väst investerar varje år i cirka 30 långfilmer, tre till fyra TV-dramaserier och ett fyrtiotal kort- och dokumentärfilmer. Merparten av Film Västs medel satsas i svensk film och TV-drama, men Film Väst investerar också årligen i ett knappt tjugotal icke svenska långfilmer som förlägger produktion till Västra Götaland.

Västra Götaland står för den utan konkurrens största andelen inkommande produktion (icke svenska långfilmer som förlägger produktion i Sverige) av långfilm i Skandinavien. Varje år förlägger ett drygt trettiotal långfilmer och TV-dramaserier produktion i länet.